

BIBLIION

*Habent
sua fata
libelli*

REVISTA BIBLIOTECII JUDEȚENE IOAN N. ROMAN CONSTANȚA

NR. 22 / 2020 » serie nouă

Biblioteca Județeană Constanța

SERVICIILE DE BIBLIOTECĂ PENTRU COMUNITATEA LOCALĂ. PERCEPȚIE ȘI REPREZENTARE

Dr. Corina-Mihaela Apostoleanu
Manager, Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”
Constanța

În trecut, bibliotecile, fiind considerate și tratate ca instituții cu profil exclusiv cultural, aveau o anumită „discreție” a prezenței lor. Devenind structuri infodocumentare cu o componentă puternică de servire a intereselor informaționale ale comunității locale, prin serviciile de bibliografie locală și, mai nou, prin înființarea centrelor de informare comunitară, bibliotecile trebuie să își sporească gradul de vizibilitate.

Instituția socială este definită de Erving Goffman astfel: „orice spațiu delimitat prin bariere clare de percepție în care un anumit tip de activitate se desfășoară în mod regulat”.

Performerii din interiorul fiecărei instituții sunt - față de public - mai mult sau mai puțin vizibili, în funcție de specificul serviciilor oferite.

În aceeași măsură, arată Goffman, echipa face un efort comun de a prezenta spre exterior „o anumită definiție a situației”. Regulile deontologiei profesionale, „eticheta” specifică indică felul în care arată o bibliotecă.

Imaginarul colectiv are - istoric vorbind - o percepție tradițională asupra bibliotecii publice.

Pe de altă parte, utilizatorii generațiilor noi tind să creadă că automatizarea și digitizarea pot rezolva toate problemele legate de accesul la documente și informație. În realitate, această perspectivă este incompletă. Legislația cu privire la drepturile de autor și drepturile conexe, precum și numărul mare de documente care trebuie supuse digitizării constituie elemente importante de luat

în considerație, în tot acest proces.

Bibliotecile nu mai sunt acele sisteme închise despre care există o „mitologie” greu de depășit. Dimpotrivă, există un interes comun al bibliotecarilor și utilizatorilor de a interacționa, în spiritul dezvoltării unei relații de empatie. Bibliotecile actuale se sprijină pe colaborarea cu utilizatorii, prin intermediul diverselor canale de comunicare (pagina de web a instituției, paginile dedicate din rețelele de socializare, serviciile de tip „Întreabă bibliotecarul” etc).

Structura infodocumentară are zone expuse utilizatorilor, în domeniul relațiilor cu publicul; modul în care sunt oferite serviciile, aspectul clădirii, condițiile de mediu, comportamentul personalului, modul în care se comunică prin afișaj etc. creează o impresie generală, cu grade diferite de aprobare a atitudinii instituției.

Pe de altă parte, puțini sunt beneficiarii care au cunoștință despre activitățile din zonele de lucru ale bibliotecii, acolo unde se desfășoară procesele biblioteconomice specifice și necesare funcționării instituției la parametri optimi.

Bibliotecarii nu oferă - în mod obișnuit - acces în aceste zone, considerând că „performarea nu le este dedicată” utilizatorilor. Din acest motiv, impresia beneficiarilor de servicii tinde să rămână una simplificată.

Evenimentele de tip „Zile ale Porților Deschise”, în cadrul cărora utilizatorii au ocazia să vadă modul concret de lucru în diferite secții ale bibliotecii, li se

explică procesul de prelucrare a documentelor, de la achiziție până la înregistrarea bibliografică automatizată, este posibilă vizitarea depozitelor de carte și periodice, de obicei închise publicului, sunt agreate de vizitatori întrucât le întregesc imaginea despre instituție și au puterea de a schimba mentalitățile cu privire la structurile infodocumentare.

Percepția membrilor unei comunități despre bibliotecă nu este rezultatul unei simple relaționări la un moment dat cu instituția. Formarea - în timp - a unui anumit mod de a considera rolul unei astfel de structuri de informare este rezultatul prezenței continue în viața localității, prin servicii, activități culturale, imagine pozitivă.

Nu mai puțin importante sunt și relațiile publice ale structurii infodocumentare. Modul în care mass-media ilustrează activitatea bibliotecii preocupă în prezent specialiștii în științele informării, cu atât mai mult cu cât mediatizarea reprezintă însăși existența pe piața informației.

Literatura biblioteconomică românească are, în prezent, o atitudine de ofensivă în apărarea imaginii structurilor infodocumentare, considerând că acestea își pierd din autoritate, în fața mass-media și a altor surse de informare, între care este citat cu predilecție Internet-ul.

Structurile infodocumentare sunt implicate direct în viața culturală a comunităților și, prin dimensiunea instructiv-educativă își aduc contribuția la viața socială. Chiar dacă o parte a comunității locale nu conștientizează în mod direct importanța acestui rol, simte efectele sale

prin faptul că populația școlară, studenții, cetățenii implicați în formarea profesională continuă sunt cei mai activi dintre utilizatori și recunosc imposibilitatea continuării activității lor în absența structurilor infodocumentare din rețelele publice.

Responsabilitatea bibliotecii în spațiul social al comunității

Noțiunea de responsabilitate socială, ca element strategic al dezvoltării comunităților, se aplică din ce în ce mai mult tuturor actanților vieții sociale și economice, instituțiilor și întreprinderilor, marilor corporații industriale, furnizorilor de servicii, băncilor etc.

Responsabilitatea socială se găsește în relație directă cu:

- echilibrul dintre viața socială și viața profesională a cetățenilor
- drepturile fundamentale la:
 1. muncă; 2. educație; 3. asistență sanitară; 4. informație
- protecția mediului înconjurător

Există, în literatura de specialitate, chiar termenul de „trusă de instrumente” de implementare a responsabilității sociale.

Prin „Comunicarea pentru relansarea Strategiei Lisabona”, Comisia Europeană înțelege noțiunea de responsabilitate socială ca fiind parte integrantă a competitivității. „Inițiativele voluntare ale întreprinderilor, luând forma unor practici legate de responsabilitatea socială (RSE) pot constitui un aport esențial la dezvoltarea durabilă, întărind în același timp potențialul de inovație și competitivitate al Europei”.

Se cunoaște faptul că tehnologiile informației au schimbat radical structurile infodocumentare, le-au întărit rolul în comunitatea schimbului internațional de informații, astfel încât se poate vorbi astăzi

de „biblioteci deschise” care sunt accesibile oricărui utilizator din oricare arie geografică a planetei. Aceasta atrage după sine o serie de consecințe în planul dezvoltării resurselor informaționale, reorientarea spre un număr sporit de surse, aducerea bazelor de date existente la nivelul de standarde internaționale etc. Accesul neîngrădit la informație crește implicit și rolul specialistului în științele informării, care se confruntă continuu cu schimbările care au loc în întreaga rețea informațională. Leșirea din starea de „izolare” a bibliotecilor înseamnă o responsabilitate profesională sporită deoarece structura infodocumentară tinde să se adreseze unui public din ce în ce mai numeros, cu exigențe puțin sau deloc cunoscute, care prin simpla accesare a Internetului ajunge în oricare bibliotecă și consultă bazele sale de date. În acest context, bibliotecarul trebuie să anticipeze o serie de noi mecanisme de lucru, în relația cu utilizatorii.

În plan local, bibliotecile publice își continuă rolurile bine-cunoscute de centre informaționale, educaționale și culturale ale comunității, la acestea adăugându-se o importantă componentă de protecție socială.

Serviciile bibliotecii publice sunt asigurate, în mod egal, pentru toți, indiferent de vârstă, sex, rasă, religie, naționalitate, limbă sau statutul social. Serviciile și materialele speciale trebuie asigurate pentru acei utilizatori care, din diferite motive, nu pot beneficia de formele și materialele curente pentru activitatea instituției, de exemplu, minoritățile lingvistice, cei cu handicap fizic sau social, cei aflați în spitale sau închisori.

Autorii britanici vorbesc despre diferite tipuri de comunități pe care biblioteca publică trebuie să le ia în considerare și cărora trebuie să le acorde o atenție sporită:

- comunități de atașament - un grup de persoane educate în aceeași credință religioasă sau care au aceleași interese politice

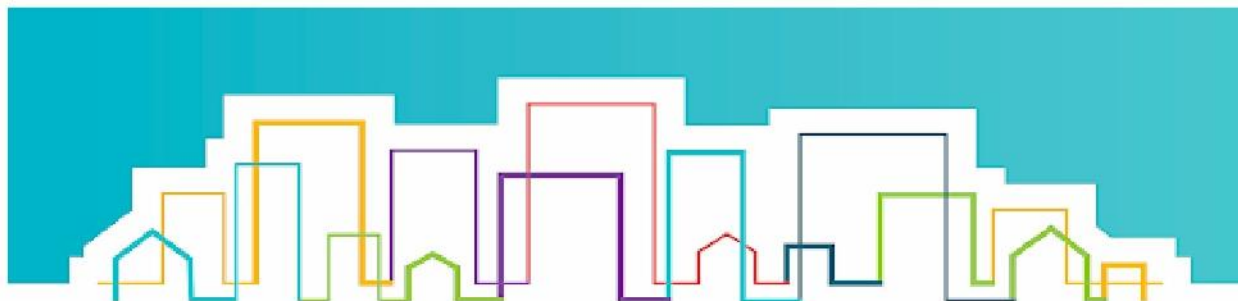
- comunități de interese - persoane care au aceleași practici sociale și preocupări, bazate pe afilierea la aceleași categorii sociale, vârstă, sex, grupuri etnice, mod de viață

- comunități de acțiune - grupuri autonome interesate în schimbarea unor aspecte ale vieții sociale, politice sau economice

comunității.

Din punct de vedere psihologic, se consideră că există elemente formal exprimate de apartenență la comunitate, dar și elemente interiorizate care dau coeziune grupului respectiv, acestea din urmă greu de controlat de o instituție de tip bibliotecă publică. De aceea, una dintre trăsăturile esențiale ale comunităților este puternicul sentiment de ingroup, prin comparație cu ideea de outgroup a grupurilor exterioare. Rămân în discuție întrebările legate de limitele unei comunități, de raporturile cu orașul, statul, cu teritoriul în care aceasta există.

Oportunitățile care reduc izolarea cetățenilor, promovează comunicarea sunt fundamentale pentru

- comunități de necesități de informare - persoane având aceleași nevoi de informare, dar care nu sunt exprimate în totalitate și necesită o investigație socială de finețe

- comunități de necesități de informare obiective - persoane care doresc să fie incluse în activități, dezbateri etc., dar care nu au efectiv necesități prezente de informare

În general, bibliotecile publice românești au fost preocupate de categoriile de utilizatori grupate pe vârste: elevi, studenți, profesori, persoane în vârstă etc.

Cunoașterea publicului căruia se adresează biblioteca, respectiv, personalizarea serviciilor, devin etape importante ale relației cu comunitatea locală.

Acest deziderat este greu de atins, întrucât comunitatea poate fi în aceeași măsură un lucru abstract, dar și foarte dificil de apreciat, tocmai datorită eterogenității sale.

Spre deosebire de bibliotecile universitare, specializate sau de cercetare care au - în mod obișnuit - un public cunoscut, bibliotecile publice efectuează multe „operațiuni oarbe”, căci știu extrem de puțin despre nevoile reale de informare ale membrilor

crearea unei societăți cu caracter de includere a tuturor membrilor ei cu drepturi egale în viața socială.

Unele dintre barierele de integrare a acestor categorii sunt:

- instituțiile: utilizare restrictivă a serviciilor sau lipsa unor servicii adecvate

- aspecte de biografie personală (pe lângă dizabilități, venituri mici în cazul șomerilor care nu pot susține educația continuă și reconversia profesională

- mediu social (lipsa contactelor sociale)

- mod de percepție din partea comunității

- mediu geografic (acces dificil la bibliotecă, izolare față de centru, linii de transport necorespunzătoare pentru localitățile izolate)

Experiența statelor europene occidentale a arătat că structurile infodocumentare au resurse în sprijinul acestor concepte, în sensul dezvoltării serviciilor lor.

Instituție strategică, conform mențiunii din Legea bibliotecilor, structura infodocumentară de rețea publică are și rolul de a păstra și dezvolta memoria culturală a localității sau a zonei geografice în care se află.

OAMENI CARE AU CONSTRUIT DOBROGEA: ANGHEL SALIGNY (1854-1925) (partea a II-a - Portul maritim Constanța)

Inginer, cadru didactic universitar, ministru și academician, personalitate plurivalentă a științei și ingineriei românești¹, pe care Petru Bogdan, profesor la Universitatea din Iași l-a numit „părintele tehnicii din România”², Anghel Saligny și-a legat numele de Dobrogea prin construirea podului Carol I de la Cernavodă dar și prin contribuția majoră la construirea și modernizarea portului Constanța unde a construit primele silozuri din Europa din beton armat dar și instalația de petrol³. De asemenea, inginerul român a realizat modernizarea sistemului de căi ferate din România, proiectând și supraveghind executarea de căi ferate, poduri și gări în tot Vechiul Regat și apoi și în Dobrogea. Activitatea sa profesională în Dobrogea s-a desfășurat într-o epocă în care provincia pontică reunită cu Țara la 1878 se afla în plină ascensiune economică, socială și culturală. Efortul general era îndreptat spre ridicarea sa din punct de vedere economic, construirea și consolidarea infrastructurii fiind vitale.

Pentru Dobrogea, inginerul a realizat proiecte de mare anvergură care îl plasează, fără teamă de a exagera, printre făuritorii Dobrogei moderne, alături de regele Carol I și de Mihail Kogălniceanu.

Portul maritim Constanța

Anghel Saligny a preluat conducerea lucrărilor pentru construcția portului modern Constanța, în 1899, în calitate de inspector general și director general al Porturilor și Căilor de Comunicații pe Apă. Lucrările fuseseră începute de inginerul Gheorghe Duca, în 1887⁷. El lucra după un proiect românesc, după ce, în 1881 și 1885, inginerii Charles Hartley și O. Frunzius propuseseră un plan de lucrări. În 1886, guvernul român l-a solicitat pe Voisin Bey, fostul director al lucrărilor de la canalul Suez, să prezinte un nou proiect. Proiectul inginerului român I. B. Cantacuzino este cel preluat de Anghel Saligny,

în 1899, dar este modificat de acesta în sensul că se deplasează cheiul de nord cu 50 m spre mare, cheiul de nord-vest se prelungeste cu 250 m, se construiesc noi moluri pentru produse lemnoase, cărbune și vite (principalele produse exportate de România la acel moment, alături de cereale, n.n.) și readucerea în interiorul portului a bazinului de petrol, concomitent cu modificarea digului de sud. Planul final al portului proiectat de Saligny avea o suprafață portuară de 157 ha și cheiuri lungi de 7010 m⁴.

În calitate de constructor al silozurilor din porturile fluviale Brăila și Galați⁵ (1884-1889), unde folosise pentru prima dată betonul armat, Ministerul Lucrărilor Publice l-a însărcinat pe Saligny să realizeze, după proiectul arhitectului Petre Antonescu, o serie de magazii

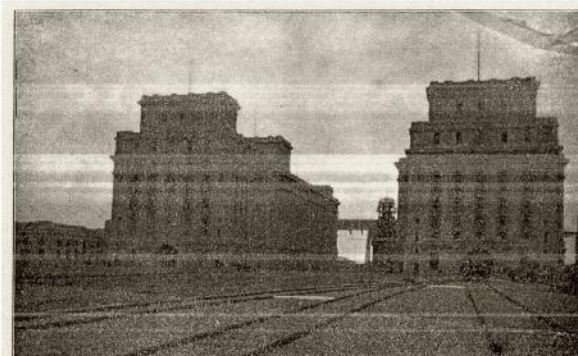
moderne pentru cereale și în portul Constanța. Cei doi au lucrat și la construirea Uzinei Electrice și a clădirii administrative a portului și au realizat un proiect care viza construirea complexului format din gara maritimă și gara feroviară (proiectul nu s-a concretizat).

Anghel Saligny a construit trei silozuri în portul Constanța, unul fiind inaugurat în 1909, odată cu inaugurarea portului. Construite în stil arhitectonic clasic, silozurile aveau magazine înalte de 44,6 m, fiecare magazie avea 250 de compartimente din beton, cu o capacitate totală de 30.000 t cereale. Construcția silozurilor s-a încheiat în 1914, cel de-al patrulea rămânând la stadiul de fundație. De menționat că scheletul metalic, instalațiile electrice și alte furnituri erau de proveniență germană (firma Luther din Braunstein, Germania)⁶.

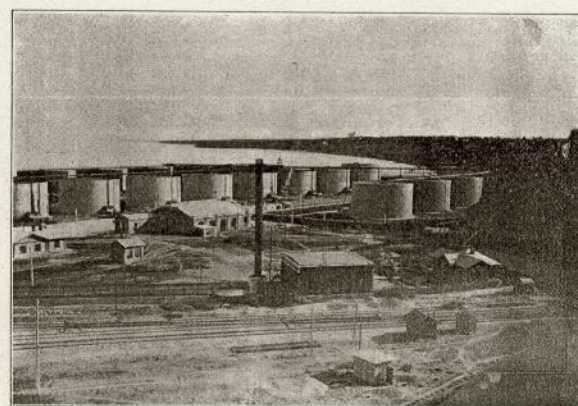
Meritele inginerului au fost recunoscute atât de către contemporani, cât și de către Casa Regală. Cu prilejul inaugurării Portului Maritim Constanța, la 27 septembrie 1909, s-a zidit în piatra comemorativă plasată la silozuri, un document în care este amintit Anghel Saligny și corpul de ingineri care au construit portul despre care ministrul V. Morțun spunea, în discursul rostit cu acel prilej, că este un „plămân”⁷ al corpului economic al țării. Despre cel care a condus lucrările de construcție, același ministru îl numea „eminentul nostru Saligny” care lucrase cu inginerii români „sârguincioși și pricepuți”⁸.

Cel amintit a rostit și el un discurs, cu aceeași ocazie, în care, după ce a mulțumit regelui, conform uzanțelor timpului, a arătat că, „prin facerea linilor București - Fetești, Făurei - Fetești și a podului peste Dunăre”, s-a creat posibilitatea ca „produsele de tot felul ale patriei noastre să se scurgă la mare, fără întrerupere, și în timp de iarnă. Prin facerea Portului Constanța, cu adâncime și instalații speciale pentru cereale”, s-a creat posibilitatea reducerii navlului și a timpilor de operare portuară⁹. Inginerul afirma și că, prin construirea portului, economia românească putea să facă față mai bine concurenței de pe piața mondială mai ales că moderna instalație de petrol ajuta în mod decisiv și industria petrolieră aflată în plină dezvoltare¹⁰.

Și regele Carol I elogia, în discursul inaugural, valoarea operei ingineresti a lui Saligny și făcea o serie de aprecieri despre Dobrogea. El spunea că a venit în Dobrogea „cu mare bucurie spre a inaugura marile

Vedere generală a Silozurilor din Portul Constanța
În față sunt bolțile de intrare a trenurilor cu cereale spre a fi deschise
(Vezi explicația la art. «Magazile cu Silozuri»)

Rezervoarele de petrol din Portul Constanța

1. CONSTRUCȚIE PORT CONSTANȚA. 1905 (ICONOGRAFIE BJC)
2. PORT CONSTANȚA, DANA 21. 1905 (APROX.) (ICONOGRAFIE BJC)
- 3, 4. PORTUL CONSTANȚA. VEDERE GENERALĂ A SILOZURILOR.
(ANUARUL DOBROGEAN, S. CONFORT, 1910)

lucrări ale portului Constanța datorite, ca și falnicul pod peste Dunăre științei și hărniciei inginerilor români, sub priceputa conducere a șefului lor [Anghel Saligny]¹¹. Portul este văzut de suveran ca „un factor de căpetenie al propășirii noastre economice și ca o mândrie națională”¹². Interesantă și plină de adevăr este și afirmația regelui că, peste timp, Constanța va deveni unul dintre cele mai importante porturi ale Mării Negre.

Anghel Saligny a mai coordonat și alte lucrări în portul Constanța: Stația și bazinul de petrol, Tunelul, Cuibul Reginei și Farul Carol I. Totodată a fost solicitat și la realizarea unor lucrări cu grad mare de dificultate în orașul Constanța: montarea liniei ferate Constanța - Mamaia (1905) și, împreună cu inginerul Zahariade, lucrările de consolidare a malurilor de est, între Hotelul Carol și plaja Trei Papuci, lărgirea cu 40 m spre larg a falezii (promenada Cazinoului de azi), crearea unui promontoriu pe care se va construi Cazinoul și fundațiile acestuia¹³.

Anghel Saligny este și principalul ctitor al rețelei de căi ferate a României moderne. A executat lucrările la liniile ferate Adjud - Târgu-Ocna, Bârlad - Vaslui, a dublat linia București - Ploiești, a proiectat și a construit poduri metalice în locul celor devenite ineficiente, din piatră, pe râurile Siret, Bistrița, pe liniile Filiași - Târgu-Jiu, Pitești - Vârciova și viaducte precum acela de la Vaideeni¹⁴. Pe linia Adjud - Târgu-Ocna, a realizat și primele poduri combinate de șosea și cale ferată din România. Tot lui i se datorează proiectarea podului dublu de cale ferată și șosea peste Siret, de la Cosmești, aproape la fel de impozant ca și cel de la Cernavodă¹⁵.

Despre Anghel Saligny, Petru Bogdan, cel care a ocupat locul său din cadrul Academiei Române, după trecerea inginerului la cele veșnice, spunea că: „a fost o mare capacitate și o mare forță morală a țării. A avut viziunea clară a nevoilor ei și a putut ajuta la desăvârșirea acestui program, care ținea la valorificarea produselor țării, prin exportul lor, în special al cerealelor, lemnului și petrolului... A contribuit la ridicarea corpului inginerilor, în așa fel, că acest corp constituie astăzi un corp de elită, la care toți privim cu încredere și admirație”¹⁶.

Cea mai potrivită încheiere pare a fi aprecierea lui Nicolae Iorga, contemporan al lui Anghel Saligny, despre care spune că „a fost unul din corifeii unei generații spornice, al mănunchiului de creatori căruia-i datorim atâta din ce are și din ce poate astăzi țara”¹⁷.

Bibliografie:

- Anghel Saligny, „Ziarul Științelor și călătoriilor”, An 29, nr. 27 (30 iun 1925), p. 429
- Bogdan, Petru, *Opera lui Anghel Saligny. Învățământul tehnic în România. Discurs rostit la 28 maiu 1931 în ședința solemnă a Academiei Române*, Regia M. O. Imprimeria Națională, București, 1931
- Boia, Lucian, *România, țară de frontieră a Europei*, Editura Humanitas, București, 2001
- Ciorbea, Valentin, *Portul Constanța 1896-1996*, Editura Fundației Andrei Șaguna, Constanța, 1996
- Ciorbea, Valentin (coord.), *Dobrogea. 1878-2008. Orizonturi deschise de mandatul european*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2008
- Cornescu, Radu, *Silozurile lui Anghel Saligny*, în „Vocea Costanței”, An 1, nr. 33 (25-31 iul 2015), p. 5
- Covacef, Petre, *150 de ani în evoluția căilor ferate din Dobrogea*, Editura ExPonto, Constanța, 2010
- Crișan, Ion, *Anghel Saligny*, Editura Tineretului, București, 1959
- Cuvântările rostite la inaugurarea Portului Constanța în ordinea în care s-au ținut. *Discursul d-lui Morțun*, în „Analele Dobrogei”, An 1, nr. 1 (1920), pp. 97-100
- Direction Générale des Ports et des Voies de Communication par Eau, *Notes sur le Port de Constanza*, Ateliers Grafiques SOCEC & Comp., Société Anonyme, Buchsarest, 1909
- *Enciclopedia de istorie a României*, ediția a III-a, Editura Meronia, București 2002
- *Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului*, Vol. III, Editura Geneze, București, 2001
- Fudulu, Cătălin, *Anghel Saligny la conducerea Direcției Generale a Munițiilor*, în „Document”, An 11, nr. 1 (2008), pp. 29-37
- Fudulu, Cătălin, *Anghel Saligny - utimele onoruri*, în „Sangidava”, tom 5 (2011), pp. 401-408
- Marinescu, Eugen, *Anghel Saligny*, în „Cartea”, Nr. 2 (1985), pp. 87-92
- Petre, George I., *Rememorări la țărmul mării*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2007
- Rădulescu, Adrian, Bitoleanu, Ion, *Istoria românilor dintre Dunăre și Mare: Dobrogea*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979
- Voinea, Radu, *Anghel Saligny la Academia Română*, în „Academica”, An 14, nr. 26 (mai 2004), pp. 57-59

Note:

¹ *Enciclopedia de istorie a României*, ediția a III-a, Editura Meronia, București, 2002, p. 582.

² Petru Bogdan, *Opera lui Anghel Saligny. Învățământul tehnic*

în România. Discurs rostit la 28 maiu 1931 în ședință solemnă a Academiei Române, Regia M. O. Imprimeria Națională, București, 1931, p. 10.

³ Valentin Ciorbea, *Portul Constanța 1896-1996*, Editura Fundației Andrei Șaguna, Constanța, 1996, pp. 67-79.

⁴ Direction Générale des Ports et des Voies de Communication par Eau, *Notes sur le Port de Constanța*, Ateliers Grafiques SOCEC & Comp., Société Anonyme, Bucharest, 1909, p. 4. Volumul prezintă datele tehnice ale construcției portului maritim Constanța și mai multe planșe tehnice ale diferitelor instalații, unele dintre ele fiind opera lui Anghel Saligny.

⁵ Radu Cornescu, *Silozurile lui Anghel Saligny*, în „Vocea Costanței”, An 1, nr. 33 (25-31 iul 2015), p. 5.

⁶ Anghel Saligny, în „Ziarul Științelor și călătoriilor”, An 29, nr. 27 (30 iun 1925), p. 429.

⁷ Radu Cornescu, *op. cit.*, loc. cit.

⁸ Cuvântările rostite la inaugurarea Portului Constanța în ordinea în care s-au ținut. Discursul d-lui Morțun, în „Analele

Dobrogei”, An 1, nr. 1 (1920), p. 98.

⁹ *Ibidem*, p. 99.

¹⁰ Cuvântările rostite la inaugurarea Portului Constanța în ordinea în care s-au ținut. Discursul d-lui Anghel Saligny, în „Analele Dobrogei”, An 1, nr. 1 (1920), p. 99.

¹¹ *Ibidem*.

¹² Cuvântările rostite la inaugurarea Portului Constanța în ordinea în care s-au ținut. Discursul M. S. Regelui, în „Analele Dobrogei”, An 1, nr. 1 (1920), p. 100.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Radu Cornescu, *op. cit.*, loc. cit.

¹⁵ Eugen Marinescu, *op. cit.*, p. 87.

¹⁶ *Enciclopedia marilor personalități*, loc. cit.

¹⁷ Petru Bogdan, *op. cit.*, pp. 10-11. Autorul arată și că, la lucrările pentru construirea și modernizarea portului Constanța, Anghel Saligny a angajat numai ingineri români, majoritatea absolvenți ai Școlii Naționale de Poduri și Șosele la care era profesor.

¹⁸ Apud Eugen Marinescu, *op. cit.*, p. 90.

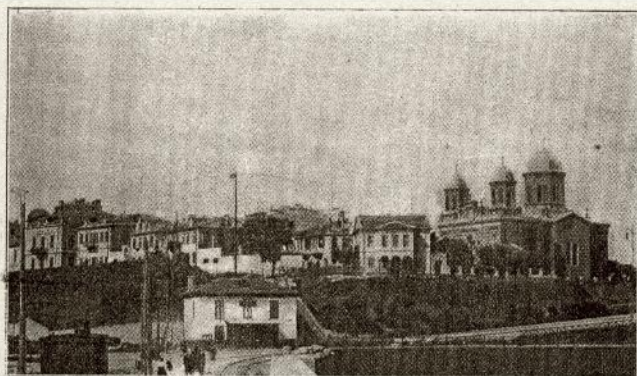
Angela Anca Dobre

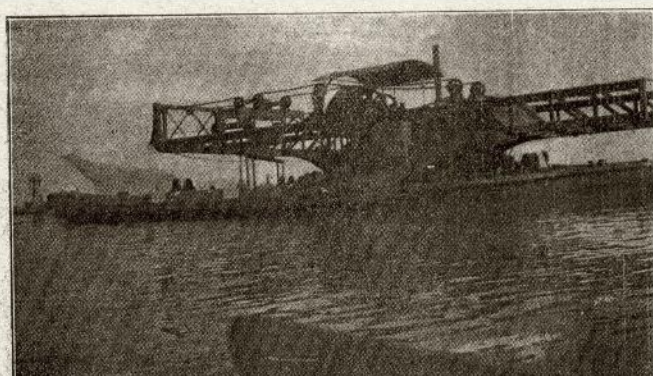
M. S. Regele Carol, alături de Anghel Saligny director general al porturilor și căilor de comunicație pe apă, viz-a-viz cu V. Morțun, ministrul lucrărilor publice plecând în barca regală cu ocazia inaugurării portului Constanța

M. S. Regele având la stânga pe d. Morțun, ministrul lucrărilor publice iar în dreapta pe d. Anghel Saligny, directorul general al porturilor și căilor de comunicație pe apă eșind din silozuri

Vederea generală a orașului din port
Sus la dreapta Biserica Catedrală

„Titanul” în repaus!... Aparat prin ajutorul căruia se așează blocurile de piatră la construcția portului

- INAUGURARE PORT CONSTANȚA. REGELE CAROL, ALĂTURI DE ANGHEL SALIGNY
- CONSTANȚA. VEDERE GENERALĂ DINSPRE PORT (ANUARUL DOBROGEAN, S. CONFORT, 1910)

- INAUGURARE PORT CONSTANȚA. REGELE CAROL
- PORTUL CONSTANȚA. UTILAJ FOLOSIT LA CONSTRUIREA PORTULUI (ANUARUL DOBROGEAN, S. CONFORT, 1910)

CONSTANȚA DE ACUM UN VEAC ÎN MEMORIILE UNOR MARCANTE PERSONALITĂȚI CULTURALE ROMÂNE ALE EPOCII

(continuare din nr. anterior)

ORAȘUL CONSTANȚA ÎN JURUL ANULUI 1900

(COLECȚIA DE ICONOGRAFIE A BIBLIOTECII JUDEȚENE „IOAN N. ROMAN” CONSTANȚA)

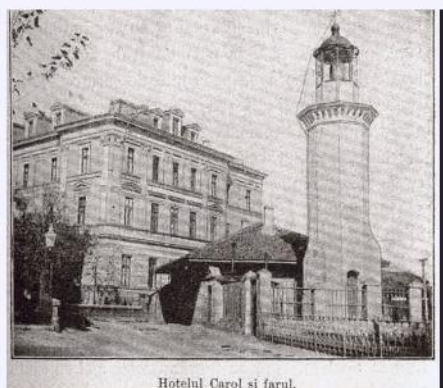
Călător pătimaș, savantul **Nicolae Iorga** a drumețit adesea și pe meleagurile pontice, impresiile sale fiind consemnate în volumul *Drumuri și orașe din România*, publicat în 1904. Un excelent memorialist, Iorga redă însemnărilor sale o imagine vie, de o remarcabilă plasticitate, prezentând cu mult rafinament literar și istoric informații ce nu se rezumă la o descriere fadă, neancorată în atmosfera epocii.

În 1903, când străbate întreaga Dobroge, pe drumul de fier spre Constanța, se gândește că aceasta „va fi un târgușor turcesc, la care să se alipească rău portul nostru costisitor, sau feeria orientală pe care o cântă cronicarii *mondani* ai ziarelor pentru lumea subțire ce-și caută aici de sănătate și petreceri două luni pe an”¹. Ajuns în sfârșit în urbea tomitană, Iorga observă „lămpile de petrol și globurile electrice atârând din înălțimea pârgghiilor lor ce arată șiruri drepte de clădiri, printre care înaintează o stradă bine pietruită. În stânga, se desfac alte drumuri, tot drepte, tot bine pietruite și curate. Când ai ajuns jos, te afli într-o piață cu prăvălii, cofetării, berării, cafenele luminate. Apoi, în dreapta, un drum pe lângă case de odihnă și orânduială, într-un cartier de «lume bună». La capăt, Otelul Carol se desfășoară larg și înalt în fundul unei grădini. Din față, unde plutesc lumini nesigure, răsună – ca un zgomot de trăsuri fugărindu-se neconținut pe un pavagiu răsunător de piatră - Marea.

A doua zi, descopăr de pe fereastră o «Bancă Națională» și, din toate părțile, căsuțe, nouă și vechi, acoperite cu olane trandafirii, peste care vremea a trecut uneori tonuri negre. La ieșire, întâlnesc iarăși străzile pe care am venit, și ele-mi zâmbesc prietenos în dimineața senină și caldă. Descopăr palate ca ale Administrației domeniilor țării. În piață, un Ovidiu de bronz, făcut pentru noi de un

sculptor italian [Ettore Ferrari - n.a.], amintește pe versificatorul elegant care a vorbit de rău Scitia barbară, cu gândul la piețele luxoase și la frumoasele femei ale Romei împărătești. Aici în piață e mișcare: lume stă înaintea cafenelei și cofetăriei, lume europeană, pe când turcii trec cu panere de precupeți sau mână sacalele cu apă de la Anadalchioiu ori, iarăși, conduc birje, care, de hatârul stagiunii băilor, seamănă cu cele din București, având pe capră muscali uitați de vară și turci cu fes”².

Trăsura îl poartă pe Iorga până la capătul de atunci al așezării și îl întoarce la mare, de unde „poți privi orașul în întregime. Cu biserica în frunte - o clădire în felul *Doamnei Bălașa* din București - el chiamă la sine de pe culmea pe care o încunună cu palatele, casele și căsuțele lui, corăbiile lumii ce vin cu puterea aburului din strămtorile fermecate ale Constantinopolei sau merg să caute înapoi Răsăritul, după ce au încărcat roada câmpiilor noastre și ne-au adus pentru dânsa mărfurile Apusului născocitor și harnic. Pentru a primi bine pe acești oaspeți, România a dat portului său de mare ceia ce-i trebuie pentru a oferi siguranță și apărare. Două brațe de zăgaz prelungite până departe închid adăpostul corăbiilor; o limbă terminată printr-un far stă în calea vânturilor și ocrotește intrarea. Printr-un nou drum, tăiat adânc și împietruit trainic, printr-un lung tunel ce se boltește supt țerm și se deschide în port, prin platforma care în curând va da loc îndestulător pentru mișcarea trenurilor în raza aceluiași port, circulația bogățiilor poate funcționa în voie

ORAȘUL CONSTANȚA ÎN JURUL ANULUI 1900: HOTEL CONTINENTAL • HOTELUL CAROL ȘI FARUL*

• STRADA CAROL • ȘCOALA ȘI HOTELUL CONTINENTAL (COLECȚIA DE ICONOGRAFIE A BJC)

* ANUARUL DOBROGEAN, S. CONFORT, 1910

între uscat și apă. Milioanele cheltuite aici au întemeiat un viitor, din granitul acesta va răsări aceeași roadă ca din câmpiile cele mai mănoase.

Și orașul înțelege să fie vrednic de acest port, cucerit prin muncă îndelungată și prin mari jertfe, asupra mării. Micul bulevard de astăzi se va coborî până jos, unde un nou zid se înalță gonind apele din cuprinsul lui și subț paza acestui zid, ce se va prelungi până la Otelul Carol și poate, de aici la Anadalchioii cu minunata sa priveliște, vor alerga tramvaiele la băi nouă, vor sorbi aierul de mare în diminețile limpezi și în dulci amurguri de vară, oaspeții ai Constanței înfloritoare, se vor învărti danțuri vesele la Casinul petrecerilor, – pe când lângă sunetul musicilor din salele sclipitoare, Marea va înălța, spumegând pe pietrele ce au gonit-o din cuceriri, ritmurile ei grave în noaptea neagră.

Și frumosul port ce-și aruncă zi de zi vechile zdrențe orientale, își sparge obloanele putrezite și-și deschide larg fereștile, dărâmă zidurile de închisoare ce-l împrejmuiesc și-și seceră bălăriile îndărătnice..."³

La 28 aprilie 1910, istoricul Nicolae Iorga revine la Constanța cu prilejul susținerii unei conferințe despre *Învățăturile Mării*, or-

ganizată sub auspiciile Cercului Studentesc Constanțean. În cadrul acestei reuniuni, savantul elogiază procesul de modernizare al orașului-port: „Cu farul ei cel nou răsărit departe în Mare, cu casinul de lux din care lumina și sunetul musicilor se vor revărsa asupra apelor liniștite, cu gigantele silosuri, cetățui ale vremii nouă, cu portul larg deschis corăbiilor lumii, Constanța ne poate face mândri”⁴.

Scriitorul **Ioan Adam**, licențiat în drept, este numit de către primarul Ion Bănescu secretar al Consiliului Comunal Constanța, cu începere de la 1 iunie 1905. Doi ani mai târziu, acesta publică monografia

Constanța pitorească, în care surprinde cu vioiciune de condei, viața la Pontul Euxin de acum un veac. Remarcă mai întâi modernizarea orașului, unde „mai întâi te lovește lupta în toate, dintre trecut și prezent. Nicăieri nu s-ar putea vedea mai bine încercarea de suprapunere dintre două lumi. Ici vezi case vechi turcești, mai mult improvizate în paiantă, cu balcoane zidite și vopsite bizar cu galben sau cu alte culori închise – colo dos de magazii vechi de piatră, cu ferestrele zăbrele și orbite aproape de păienjenis. De după împrejurimi de zid ruinate pe alocuri, se văd curți virane cu grămezi de piatră trântită și cu resturi de coloană și blocuri antice. Printre toate aceste ruini și case orientale, se ridică trufaș, orașul cel renăscut, cu clădiri mari și sprintene, cu lumină multă și năzuință nouă”. Este izbit de „mirosul de bucătărie al străzii”, de mulțimea câinilor „care îți aduc aminte de Constantinopol”, de tropotul ferecatelor căruțe tătarești care cară grânele spre vapoarele din port.

În același timp, scriitorul e fascinat de orașul cu iz oriental ce-și dezvăluie treptat farmecul: „Lumina aprinsă a soarelui, care plutește încropită peste Constanța, se vede de departe străpunsă, ca de niște sulii gigantice, de turlele geamiilor răzlețe. Însemnările acestea mistice, care punctează orizontul ca niște ghimpi enormi, te duc cu mintea departe în trecut, când credința aceasta străină amenința lumina creștinismului, ca o împunsătură de sulită. Minaretele de piatră, sprintene și rotunde, se înalță subțiri și albe de deasupra geamiilor greoaie și joase. Sus se încing cu cerdacuri înguste și se acopăr cu turle țuguiate și verzi ca niște chivere. În vârfurile lor, deasupra de tot, se încearcă parcă să scânteie semiluna în dogoarea arșitei.”⁵.

Ioan Adam a frecventat și

vechiul cazino, cel de lemn, unde „s-au bucurat și au petrecut la baluri multe rânduri de sezoniști, strânși acolo din toate colțurile țării și din toate părțile lumii”, plimbându-se și pe bulevardul Elisabeta care „se îndoiaie în tot lungul mării, ca un cerdac deschis, unde se primenesc șiruri de lume liberă și fericită, care vorbește de toate și se lasă covârșită de măreția mării. Unii rămân duși pe marginea aleii și caută în zare la apa mișcată în unde mari... Dela pavilionul de sus al bulevardului, sboară aripi rupte de armonie din cântecele fanfarei militare, care concertează în plin aer. În tot amestecul acesta de muzică și adieri de mare, domnește chicotitul și vorba împetriștată, ce se ridică din valurile de plimbători. Mulțimea se încrucișează și se îndepărtează, în unde de uitare și fericire”⁶. Continuând promenada, „ochiul nu se oprește decât la vila Șuțu, care albește în bătaia soarelui, de pare cioplită în marmoră, care își ascunde detaliile de stil și, fantastizată de mirajul depărtării, ia înfățișarea unui castel medieval, spânzurat de stânci, deasupra talazurilor. Marea necuprinsă se întinde la subsuorile Constanței, de mai s-o desfacă dela țarm, ca să-i rămâie ei, în placul valurilor”⁷. De o descriere de epocă beneficiază și „fosta Primărie, în care s-a instalat în urmă Oficiul Poștal, o clădire frumoasă și de gust, alcătuită dintr-un amestec curios de stiluri și care-ți dă impresiunea unui tronson de templu maur”.

Aspectul urbanistic al Constanței a fost și acesta un punct de interes în descrierile lui Ioan Adam care amintește de cele trei mari artere de comunicație ce porneau spre nord, anume „străzile Mircea cel Mare [actualmente Mircea cel Bătrân - n.a], Carol I [azi bulevardul Tomis - n.a.] și Traian. Cea din stânga [strada Traian - n.a.], după ce atingea clădirile lui Aleon [bancherul Jean Gérard Amédé Alléon - n.a.], un francez care se aciuiase aici odată cu venirea noastră (a stat vreo 15 ani), trecea printre fostul conac turcesc (ars în 1884) și închisoarea centrală, un șir de clădiri șubrede și igrasioase, ducea la gară și se continua prin fața construcțiilor englezești, care serveau de locuință și birouri, apoi pe la spitalul militar (fost hotel englezesc), pentru a se prelungi până la vii, unde se oprea calea ferată din fața parcului, prin care se cobora la băile de mare, cele mai vizitate pe atunci”⁸.

Vara, începea febra stagiunii băilor, iar în gara Constanței era mare vânzoleală. Ioan Adam consemnează în jurnalul său: „N-ai putea s-alegi bucuria din durere, în înghesuiala zgomotoasă a celor sosiți. Ici râd și strigă cei fericiți, care vin la mare și liniște ducând după ei trăsuri întregi de cufer și geamantane, colo se strecoară dus de braț de o femeie, un nevolnic podagros, palid și abătut, timid ca o umbră. Se văd cucoane cochete și domnișoare sprintene, încrucișând drumul cu femei nevoiașe din popor și orientali greoi. E o primenire pestrișă de porturi și limbă, care face năduful de afară mai încărcat și mai înecător”.

Lăsând în urmă o prețioasă descriere de epocă a Constanței, scriitorul Ioan Adam moare în 1911 și este înmormântat în orașul care l-a fermecat vreme de șase ani.

În 1893, scriitorul **Ion Marin Sadoveanu** se naștea la Constanța, unde tatăl său, Nicolae Marinescu Sadoveanu, era medic primar. A urmat gimnaziul Mircea cel Bătrân, pe care l-a absolvit în 1908. Copilăria în orașul pontic, memorialistica sa este foarte bogată în impresii despre oamenii și locurile acelei vremi, fascinante pentru universul său sufletesc. A schițat, cu reală măiestrie literară, atmosfera de la început de secol XX din urbea constănțeană, identificând aici o „romantică specială a orientului care a murit pe nesimțite la Constanța. De foarte devreme, haremele cu mușarabiehurile lor s-au retras din inima orașelor. Abia câteva fântâni și câteva cântece în amurg, pe

moschei, aminteau trecutul din care primii coloniști români au mai prins încă tot pitorescul⁹. Parte integrantă din această atmosferă era reprezentată de birjari, „singurii care în valul acesta de mondenitate cosmopolită și pretențioasă puneau o notă originală Constanței. Ei duceau lumea de la gară la *Palace* și la *Francez*. Cu fesul pe ceafă, dând gură cailor și răsucind bicele pentru a dovedi naiv mușteriiilor că ei pun râvnă în a-i servi, birjarii ăștia își îndemnau caii în vale și sunau ca tramvaiele dintr-un clopot ascuns sub capră. La destinație, caii mărunți, robuști, cu coame și cozi lungi, despletite, caii dobrogeni, scuturau din capetele lor prelungi, foșnind dublele și triplele șiraguri de mărgelă albăstre pe care le aveau înfășurate în jurul gâtului¹⁰.”

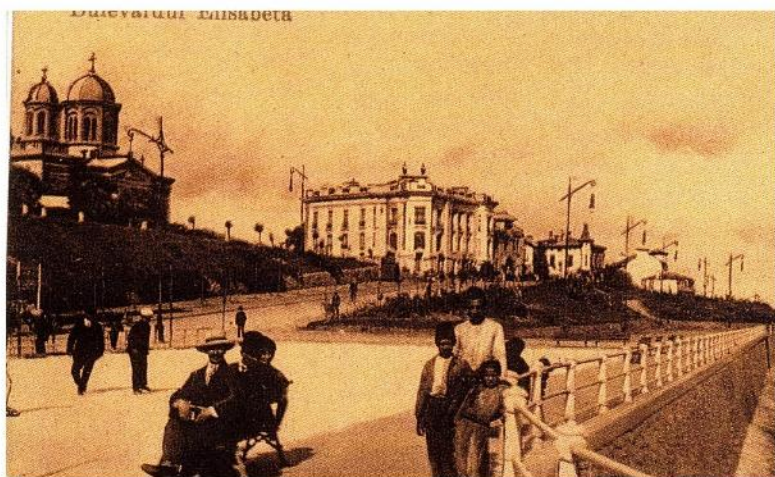
Descriindu-și copilăria în romanul autobiografic „Ion Sîntu”, Ion Marin Sadoveanu vorbește de „casa doctorului [tatăl său - n.a.], zveltă, înaltă, ridicată ca un foișor deasupra apelor, bine sprijinită pe un brâu de piatră în care intraseră și blocuri de marmură cu inscripții grecești și turcești găsite în săpături, (...) cu terase, cu grădini, cu curți interioare și o consolidare spre mare pe care în câțiva ani numai s-au prins oțetarii și salcâmii, era cea mai răsărită și de toți cunoscută în partea de jos, dinspre port, a orașului Constanța¹¹.”

Câteva referiri la casa lui Ion Marin Sadoveanu a făcut și **Claudia Millian** într-un volum de evocări dedicate soțului ei, poetul Ion

veacului trecut, fie în fața Brăilei, fie în fața Constanței, a încercat să prindă corabia Levantului, tinde să devie chihlimbarul în care doarme o viață ce a apus. (...) Și dacă din aroma ei de altădată Constanța poate a pierdut ceva, astăzi în schimb a căpătat greutate de ființă, o importanță de organism românesc cu adevărat, ce s-a prins adânc în stâncile apusene ale Mării Negre¹³.

Evocă și istoria farului, cunoscut astăzi, în mod evident, eronat, ca *farul genovez*, ridicat probabil pe ruinele construcției de odinioară a meșterilor italieni; funcționarea sa este înregistrată până în anul 1913, când noul far *Regel Carol I* îi preia rolul: „Farul ce vechi prin umplutura noului bulevard ce a intrat în mare, a rămas pe uscat. E foarte probabil ca el să fie acel nemurit de poetul D. Anghel în poezia sa *În port*: «Când farul își aprinde lumina sub pleoape, / Și pare-nîntunerice un Crist umblând pe ape.» La epoca în care Anghel a cunoscut Constanța, a cărei atmosferă și aromă de port oriental a prins-o în poezia de mai sus, farul ardea încă, neexistând nici portul de azi, nici bulevardul, nici farul cel mare¹⁴.”

În viziunea lui Ion Marin Sadoveanu, „Constanța este o fundă cu aripile inegale, înscrisă mai mult între coastele decât între străzile ei. Nodul central îl alcătuiește acea piață Ovidiu ce se întinde în fața Primăriei [actualul Muzeu de Istorie Națională și Arheologie - n.a.]. Spre miazăzi, merge peninsula clădită până la mare, la bulevard [Elisabeta - n.a.], din subțioara căruia se taie portul cu toate bazinele lui. Spre miazănoapte, orașul își desface unghiul mărginit de străzile Traian și Mircea și urcă la deal pierzându-se în câmpie, după ce s-a tăiat regulat în pătratele dintre străzile perpendiculare...¹⁵.”

ORAȘUL CONSTANȚA ÎN JURUL ANULUI 1910 - BD. ELISABETA
(COLECȚIA DE ICONOGRAFIE A BIBLIOTECII JUDEȚENE „IOAN N. ROMAN”
CONSTANȚA

Minulescu, rememorând în același timp Constanța interbelică, unde cei doi scriitori poposeau în drumul lor de la Balcic spre capitală: „La Constanța ne vedeam cu prietenii noștri mai tineri - Marietta și Marin Sadoveanu. Casa lui era pe strada principală, în rând cu hotelul Palace. Intrai în curte, fără să fi bănuțit că marea își arunca valurile la picioarele pergolei de la intrarea casei. Pe malul grădinii, spumele albe își sfășiau delicatele lor dantele¹².”

Ion Marin Sadoveanu descrie și suita de evenimente care au schimbat viața somnolentă a micului târg oriental, odată cu inițierea lucrărilor la noul port, astfel că „o întregă marină de căpitani și armatori improvizați dispăre odată cu retragerea turcilor de pe coaste. Și versul lui Anghel [este vorba despre poetul Dimitrie Anghel despre care vom vorbi câteva rânduri mai jos - n.a.]: «Un steag turcesc înscris pe cer o semilună» care, ca și stampele franțuzești de la începutul

evocările sale, este amintit și Remus Opreanu, primul prefect al Constanței, „edil de seamă, creatorul cartierului românesc și strămutatorul instalațiilor de băi de la sud, de la Vii, la nord, pe actuala plajă a Mamaei”¹⁶.

Note:

1 Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928: Spectacolul modernității târzii*, Editura Arcade, București, 2006, vol. I, p. 150.

2 Stoica Lascu, *Constanța veche în viziunea lui N. Iorga – rememorare prilejuită de aniversarea a 130 de ani de la nașterea marelui savant român*, postfață la Marian Moise, op. cit., pp. 385-386.

3 Nicolae Iorga, *Drumuri și orașe din România*, Editura Minerva – Institutul de Arte Grafice, București, 1904, apud Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928....*, vol. I, p. 151.

4 Stoica Lascu, op. cit., p. 384.

5 Constantin Cioroiu, Marian Moise, *Litoralul românesc la 1900*, Editura Europolis, Constanța, 2001, pp. 242-243.

6 Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928....*, vol. I, p. 297.

7 Ioan Adam, *Constanța pitorească cu împrejurimile ei*, Editura Universală Alcalay & Co, ediția a II-a, București, 1928 apud Doina Păuleanu, *Constanța. Aventura....*, pp. 20, 26-27, 47.

8 Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928....*, vol. II, pp. 327-328.

9 *Idem*, *Constanța. Aventura....*, p. 23.

10 *Idem*, *Constanța 1878-1928....*, vol. I, pp. 161-162.

11 Ion Marin Sadoveanu, *Ion Sîntu*, Editura Minerva, București, 1989, p. 96-97.

12 Claudia Millian, *Despre Ion Minulescu*, Editura pentru Literatură, București, 1968, p. 184.

13 Ion Marin Sadoveanu, *Constanța. Pe urme de pietre și amintiri de oameni*, Boabe de grâu, II, București, 1931, apud Doina Păuleanu, *Constanța. Aventura....*, p. 40.

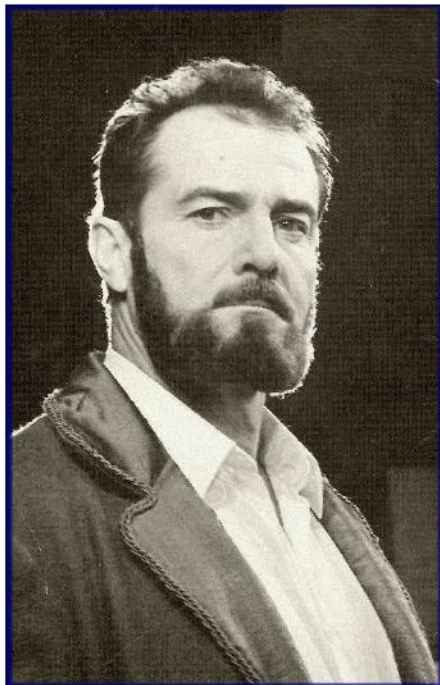
14 Doina Păuleanu, *Constanța 1878-1928....*, vol. I, p. 72.

15 *Ibidem*, vol. II, p. 323.

16 *Idem*, *Constanța. Aventura....*, p. 32.

Andreea Bușe

VIRGIL ANDRIESCU

Cireșar i-a adus actorului Virgil Andriescu, Premiul Gopo pentru întreagă carieră, la cea de a 14-a ediție a Galei Premiilor Gopo, 2020. Premiul este, așa cum mi-a mărturisit, încununarea unei cariere, o bucurie și o mândrie, un premiu pe care îl dedică celor cu care a colaborat (de astăzi, dar și celor care nu mai sunt) și publicului căruia i-a dedicat arta sa.

Drumul său în teatru a început în 1963, anul în care a absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din București, la clasa profesorului Alexandru Finți. A debutat pe scena Teatrului Tineretului din Piatra Neamț, un teatru intrat în istoria teatrului românesc ca rampă de lansare pentru tinerii actori ce au avut, după aceea, o carieră profesională de excepție.

Din anul 1965, timp de 20 de ani, a fost actor al Teatrului de Stat Constanța. În anul 1986, i se propune să facă parte din trupa Teatrului „Odeon” din București și să se prezinte la concurs. În anul 2006, tot Teatrul Odeon îl invită să revină pe scenă, cu rolul din „Joi. megaJoy” de Katalin Thuroczy, în regia lui Radu Afrim.

Virgil Andriescu este actorul înzestrat cu o gamă amplă, variată de posibilități interpretative, creative de „viață” scenică. De a lungul carierei sale, a creat - la început - o galerie de june-primi, unul mai cuceritor că altul: Paris, din premiera pe țară a piesei „Nu va fi război în Troia” de Jean Giraudoux (în care a avut că partenera, în rolul Elena, pe Daniela Anencov), Elio din „Fluturi... fluturi”, piesa dramaturgului italian Aldo Nicolaj (de asemenea, jucată în premieră pe țară la Constanța), Robert, din spumoasa comedie polițistă „Papagalița și curcanul” de Robert Thomas, Vlad din piesa istorică „Io, Mircea Voievod”, scrisă de Dan Tărcilă, anume pentru Teatrul de Stat Constanța, Mircea Aldea din „Gaițele” de Alexandru Kirițescu, Cătălin din „Viforul” de Barbu Ștefănescu Delavrancea. Au urmat personaje foarte diferite ca identitate artistică: de comedie, dramă, tragedie. A dat viață scenică unor tipuri variate de personaje: rustice (ciobanul - din „Farsa jupânului Pathelin”), regi (Egist din „Hecuba” de Euripide, Agamemnon din „Legende atrizilor” - scenariu de Silviu Purcărete, după Eschil,

Sofocle, Euripide, Pyrrhus din Andromaca de Jean Racine), intelectuali (Solness din „Constructorul Solness” de H. Ibsen, Profesorul din „Passacaglia” de Titus Popovici), compoziții de vârstă și caracter (tatăl - din „Acești îngeri triști” de D.R. Popescu, spectacol despre care autorul ne-a mărturisit, în seara premierei, că îl consideră unul dintre cele mai interesante și originale variante de spectacol cu textul său, Bismark din premiera absolută a piesei „Credința” de Ion Coja, travestiuri (Acroteleutia din „Miles gloriosus” de Plautus). A fost temperamentalul Zmeu din „Sânziana și Pepelea” de Vasile Alecsandri, delicatul și nefericitul Gaston din „Călător fără bagaje” de Jean Anouilh, Fiodor Karamazov din „Frații Karamazov” de Dostoievski. A interpretat roluri diverse ca tipologie, în comediile lui Carlo Goldoni: Guglielmo din „Vilegiatură” și Conte Riccardo din „Bădăranii”. A dat chip personajelor din dramaturgia shakespeariană: a fost Petruccio din „Îmblanzirea scorpiei” - unde parteneră i-a fost Sanda Țăranu (spectacol jucat pe scena Studioului de Teatru Casandra, IATC „I.L.Caragiale”), rolul titular din Macbeth și Lord Hastings din „Richard al III-lea”. A fost Fiodor Karamazov. A fost Conu Leonida, un rol pe care îl consideră patrimonial. Toate aceste roluri au fost create sub bagheta regizorilor Val Mugur, Vlad Mugur, Marietta Sadova, Sică Alexandrescu, Lucian Giurchescu, Cornel Todea, Ion Maximilian, Gheorghe Jora, Dominic Dembinski, Tudor Marascu, Anca Ovanez Doroșenco.

Debutul în film a avut loc în anul 1968. Au urmat roluri în filme artistice de lung metraj, filme de televiziune, seriale de televiziune, regizate de Lucian Pintilie, Andrei Blăier, Dan Pița, Mircea Mureșan, Sergiu Nicolaescu, Mircea Veroiu, Nae Caranfil, Dan Necșulea, Nae Cosmescu. A fost o vreme director al Teatrului de Stat Constanța (1988 - 2000). Sub mandatul său, de aproape trei ani, au văzut lumina rampei nu mai puțin de 10 premiere, montate de Tudor Mărăscu, Dominic Dembinski, Yannis Margaritis, Horațiu Mălăele.

I se datorează apariția monografiei „Thalia ex Ponto, la cumpăna de milenii”, dedicată semicentenarului dramaticului constănțean. Atunci, directorul Virgil Andriescu ne-a rugat pe noi, cele două autoare, Georgeta Mărtoiu și Anaid Tavitian, să scriem „o cânticică de suflet” pe care, oricine, când va pune mâna, să o citească cu plăcere și care să fixeze în memoria culturală a orașului și țării, cei 50 de ani de viață artistică a dramaticului de pe tărâmul dintre Dunăre și Mare.

În plăcutele noastre ore de taifas teatral, mi-a vorbit cu emoție despre cât de mult i-a datorat actriței Agatha Nicolau (la vremea aceea, în vârstă

de 16 ani, deja studentă, fiindcă aparținea generației absolvenților a 10 clase liceale), despre prima lor întâlnire la facultate, când „puștoaica” s-a oferit să îi facă foarte repede un repertoriu pentru examenul de admitere. Peste ani, au devenit parteneri de scenă. Mi-a mărturisit că și-a iubit toate rolurile și că niciodată nu a renunțat la ritualul dinaintea începerii fiecărui spectacol. Cu două ore înainte de ridicarea cortinei, era în cabină, recitea textul și refăcea „drumul” interior al personajului său.

Virgil Andriescu iubește Marea, orașul Constanța și oamenii săi.

Anaid Tavitian

CLAYMOOR

Sub pseudonimul Claymoor îl găsim pe Mihail Ion (Mișu) Văcărescu (1842/1843 – 1903), fiul poetului Iancu Văcărescu. Începând cu anul 1879 și până la sfârșitul vieții, a fost cronicarul monden al ziarului de limbă franceză *L'Indépendance Roumaine*, unde a deținut o rubrică extrem de gustată, *Carnet du High-Life*. Rubrica, dedicată balurilor și recepțiilor din „lumea bună” a Bucureștiului, turnelor unor vedete europene, în general evenimentelor mondene din capitală, excela în detalii privind toaletele și coafurile „damelor”, dar surprindea și informații de natură politică, iar cronicarul a avut organ și pentru aspecte de natură socială, chiar dacă numai pentru coloratură. Anual, publica un *Almanah du High-Life*, primul fiind *La vie à Bucarest 1882-1883*, publicat la Compania Theil & Weiss, din care prezentăm, în traducere, prima cronică, cea care încheie anul 1881. E imposibil ca gândul să nu meargă, instantaneu, la *High-life*-ul caragialian. Într-adevăr, Caragiale l-a penalizat pe Claymoor pentru cronică rea a acestuia la *O scrisoare pierdută*. D’ale carnavalului epocii...

„30 Decembrie 1881

Decembrie pleacă luând cu el anul 1881. Iată-ne deja în pragul anului ce vine. Iluzii pentru unii, realitate pentru alții. Pentru bogat nu e decât o problemă de aranjamente; discută pe larg chestiuni grave: a cumpăra, a da, a primi... Pentru sărac, disperare, foame și frig.

În timp ce vă aflați în magazinele ce etalează atâtea minunății și în care vă aruncați banii pe toate nimicurile, aruncați-vă un ochi de-a lungul vitrinelor, priviți strada și veți vedea acolo femei sărace răpuse de frig, trăgând după ele copii zdrențăroși, palizi și înfomețați privind cu tristețe toate acele lucruri miraculoase, și care se vor întoarce apoi în maghernița lor, o cameră goală în care nu vor găsi nici măcar o bucătică de pâine cu care să-și amăgească foamea...

Anul trecut, o gazetă pariziană, *Le Figaro*, lansa un apel cititorilor săi rugându-i să trimită redacției jucării vechi, cutii vechi, bomboane etc.,

pentru a fi distribuite acestor dezmoșteniți ai soartei. Entuziasmul a fost atât de mare, încât peste o mie de copii săraci și-au avut și ei darul lor. Vă puteți imagina bucuria acestor mici ființe cărora începutul de an le-a zâmbit pentru prima dată de pe fața lui Polichinelle sau a vreunei alte păpuși...

Vouă mă adresez, dragi cititori; frumusețea chipului o reflectă pe cea a inimii. Sunteți frumoși, așadar inima voastră e bună. Trimiteți ziarului jucăriile vechi ale copiilor, câteva din dulciurile lor (asta îi va feri de îmbolnăviri), cutii goale care zac prin dulapuri: veți face pe mulți fericiți și veți usca multe lacrimi.

În acest moment se pregătește un mare eveniment inedit în București. Mai mulți tineri pun în scenă un Vicleim grandios pe care îl vor interpreta ei înșiși mergând prin case.

Spectacolul va fi pentru cei săraci.

Costumele sunt foarte frumoase și bogat împodobite. Irod va fi maiestuos și aurit pe toate părțile; cei trei magi sunt copiați după tabloul unui mare maestru. Teatrul ambulant va fi o adevărată bijuterie. Marionetele sunt foarte interesante și bine articulate.

Tinerii iau deja lecții. Ieri seară, un Vicleim care trecea pe stradă a fost chemat la Hugues și a dat o reprezentație extrem de originală. Rolurile au fost distribuite și copiate de fiecare dintre acești actori de ocazie.

Luni, mare dineu la legația Belgiei. Invitații D-lui Jooris au fost persoane oficiale. Seara s-a dat o

recepție. D-na Jooris a făcut onorurile cu farmecul său obișnuit.

Tot luni seara, ceai și discuții la D-na Marie Falcoyano. Lume elegantă și aleasă. S-a plecat foarte târziu.

Trupa din Italia a schimbat în ultimul moment programul. În loc de Hernani a jucat Bărbierul din Sevilla. Posesorii de abonamente n-au fost fericiți! Cu excepția D-rei Leria care s-a întrebuițat în maniera cea mai grațioasă, toți ceilalți actori au fost șterși. A fost o parodie.

D-ra Leria, care progresează simțitor de la o zi la alta, îmi pare o mică bijuterie prost montată. Acompaniede de pian, a cântat frumos Gondoletta D-lui Gr. Ventura. A fost aplaudată și bisată. Sala de spectacol e bine aranjată, dar domnește un frig glacial.

Enumerăm, printre frumoasele spectatoare,

pe D-na Emerande Polizo, ca o madonă de Rafael, în negru. Marchiza del (apostrof) Aubespine-Sully, cu un trandafir palpitând pe umăr. Domnișoarele Zalewsky, înalte și frumoase ca niște statui antice, făcând să pălească trandafirii de pe propriile corsaje.

D-na Jean Alexandresco, ca un ideal al lui Boucher ce se poate vedea pe bombonierele din secolul al XVII-lea, drapată în negru brodat cu aur, cu trandafiri de un roz palid prinși în părul de un blond de vis.

D-ra He (accent ascuțit pe e)le (accent grav pe e) Nicolesco, în toaletă neagră empire, cu un mare trandafir înflorit foarte sus pe umăr.

Parterul e gol.

Direcțiunea e în tratative cu D-ra Biancha - Bianchi. Am avea în acest caz câteva seri frumoase, așa cum ne-a oferit D-na Wilt, care și-a făcut o strălucitoare revenire la teatrul din Pesta, în Regina din Saba.

Trupa franceză a D-nei Suzanne Thal va începe pe 3 ianuarie cu spectacolul Mireasa din ziua de Lasata secului.

Pamblica decorațiilor trimise de Majestatea Sa regele Alphonse Majestății Sale Reginei este mov cu alb; crucea este de email, splendid finisată.

Patinajul a murit, trăiască patinajul! Barometrul urcă. Vom mai avea multe zile frumoase pe gheață. Cei care au vrut să-și pună deoparte patinele să mai aștepte, căci vor mai avea nevoie de ele.

Joi, mare seară mondenă la circ."

FOTO:

- Claymoor într-o fotografie pre-1900
- „În travesti” caricatură din 1898,

de Constantin Jiquid

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Claymoor>

- *L'Indépendance Roumaine*

<http://www.istoriafilmuluiromanesc.ro/ifr~primul-critic-de-film-claymoor-alias-misu~84>

Adriana Gheorghiu

ARISTROCAȚIA Scurtă istorie

Autorul, William Doyle, s-a născut în 1942, în Anglia. A publicat lucrări despre istoria Franței și a Europei dintre secolele al XVII-lea și al XIX-lea. Membru al Academiei Britanice și membru în Consiliul Societății pentru Studiul Istoriei Franceze. Lucrări publicate: „Origins of the French Revolution” (1980, 1992); „Aristocracy and Its Enemies in the Age of Revolution” (2009). Structurată în cinci capitole; „Semnificații și drepturi”, „Mituri și credințe”, „Traiul nobil”, „Influențe și moșteniri”, „Aristocrația eclipsată”, cartea urmărește povestea aristocrației, de la nașterea termenului, în Grecia Antică, apoi cursul ei în istoria

Romei, „cu apogeul în Evul Mediu și în istoria modernă a Europei occidentale”. Din prefața lucrării, aflăm modul de definire și selecție al aristocrațiilor: averea, virtutea, slujirea interesului public, curajul pe câmpul de luptă, vechimea genealogiilor, numărul mare al strămoșilor remarcabili, gustul rafinat. „Aristocratul este cel care se distinge pentru a conduce și, mai apoi, pentru a servi și drept model cultural”. Capitolul întâi „urmărește istoria și evoluția termenului, într-o încercare de a oferi elementele unei definiții obiective; în cel de-al doilea capitol, se trec în revistă punctele de vedere subiective ale aristocrațiilor înșiși; al treilea capitol analizează normele comportamentului aristocratic, iar în cel din urmă „se analizează influența pe care aristocrații, valorile și comportamentul lor au exercitat-o asupra societății în ansamblu.” Pentru lămuriri asupra absenței referirilor la boierimea română, se menționează faptul că „lucrarea se preocupă în primul rând de aristocrațiile occidentale, iar ca istoricii occidentali să poată, la un moment dat, să scrie și despre boierimea română, trebuie ca, în primul rând, istoriografia noastră să ofere lucrări de sinteză serioase despre această categorie socială, în limbi de circulație internațională, la care specialiștii străini să aibă acces.” Se menționează faptul că întârzierea este scuzabilă, din cauza regimului instaurat după abdicarea

Regelui Mihai I.

„Un regim care îi ucisese, îi trimisese în închisori și în lagăre de muncă forțată sau îi exilase pe urmașii boierimii române, nu avea de ce să încurajeze cercetările care ar fi demonstrate că boierimea română fusese cea care condusesse timp de sute de ani Principatele românești, construisese școli, biserici, spitale, contribuise decisiv la nașterea conștiinței naționale, la modernizarea și occidentalizarea țării”. În încheiere, autorul menționează faptul că această carte, eseu, sinteză este „o lectură obligatorie.” De ce? Printre altele, pentru că „unele dintre cele mai glorioase sau frumoase, mai sângeroase sau mai profund umane, mai expresive sau mai pline de forță fapte și creații ale spiritului uman din ultimile sute de ani se datorează unor aristocrați și eticii aristocratice. Și nu în ultimul rând, pentru faptul că „aristocrațiile europene au fasonat, timp de secole, istoria ale cărei roade suntem și noi, cei de azi.”

Menționăm, în încheiere, că volumul a apărut la Editura Corint, în colecția „Istorie cu blazon”, colecție inițiată și coordonată de Filip-Lucian Iorga, care prefătează și cartea, iar traducerea din limba engleză este semnată de Lidia Grădinaru.

Gelu Culicea

BIBLION
ISSN 1221 - 8855

Revista Bibliotecii Județene „Ioan N. Roman” Constanța

**Redactori: CORINA APOSTOLEANU, AIDA POPOVICI,
ȘTEFAN PLEȘOIANU**